

දුලඨෙකලව්‍ය්‍ය ලව්‍ය්‍ය

ව්‍යවහාරික උපරිකාව
නිකර්මයෙහි
දුලඨෙකලව්‍ය්‍ය
ව ලව්‍ය්‍ය
සෙසු

1923-24

ප්‍රථම.

KOSTA VUKAŠINOVIĆ

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modernih čevljev in usnjatih izdelkov:

== Listnice - Damske torbice ==

Čistovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. d.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. . . Din 60,000.000

Rezerva Din 30,000.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; *Frank Sakser State Bank,* Cortland Street 82, New-York City, *Banco Yugoslavo de Chile,* Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v
kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTE“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/1.

SPORED.

42110

DRAMA.

030024757

Ponedeljek,	1. oktobra	AZAZEL, Premiera	Izven
Torek,	2. "	JUDIT. Gostovanje gospe Marije Vere iz Beograda. Premiera .	Izven
Sreda,	3. "	Zaprto	
Četrtek,	4. "	KAR HOČETE	Red F
Petek,	5. "	AZAZEL	Red A
Sobota,	6. "	SMRT MAJKE JUGOVIĆA. Pre- miera. V izvirniku	Izven
Nedelja,	7. "	JUDIT. Gostovanje gospe Marije Vere iz Beograda	Izven
Ponedeljek,	8. "	AZAZEL	Red C

OPERA.

Sreda,	3. oktobra	NOVELA OD STANCA. ZAPE- ČATENCI. Premiera	Izven
Četrtek,	4. "	Zaprto.	
Petek,	5. "	NOVELA OD STANCA. ZAPE- ČATENCI	Red B
Sobota,	6. "	AIDA. Premiera	Izven
Nedelja,	7. "	ZRINJSKI	Izven
Ponedeljek,	8. oktobra	Zaprto	

**Zavarovalnica in
pozavaroval-
nica**

GENERALNO ZASTOPSTVO

TRIGLAV

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 17/1

ima s
6,000.000 Din

največje uplačano glavnico
med jugoslovanskimi zavarovalnicami
Dohodki premij l. 1922 . . . 18,036.500 Din
Škode l. 1922 6,343.000 Din

AZAZEL.

Žalna igra v štirih dejanjih. Spisal Ivan Pregelj.

Režiser: M. SKRBINŠEK.

Juda Simonov iz Keriota	g. Skrbinšek
Mirjam iz Magdale	ga Šaričeva
Suzana, njena hišna in prijateljica	ga Medvedova
Lia, njena strežnica	gna Juvanova ml.
Joana, vdova Kuzova	gna Rakarjeva
Natanael, Tolomajev iz Kane	g. Cesar
Tomaž, v knjigi imenovan Nejeverni	g. Kumar
Joanan Cebedejev iz Betzajde	g. Drenovec
Simon, kefa Jonov iz Betzajde	g. Danilo
Levi Alfejev iz Kapernavma	g. Lipah
Joel, hasan jeruzalemski	g. Kralj
Osim, mlad žid, Liin ljubi	g. Sancin
Glas Ješue iz Nazare	* * *
Prvi morilec	g. Terčič
Drugi morilec	g. Drenovec
Tretji morilec	g. Cesar
Prvi romar	g. Plut
Drugi romar	g. Gregorin
Tretji romar	g. Jan
Četrty romar	g. Medven
Ženska	gna M. Danilova
Slepec	g. Peček
Pastir	g. Markič
Njegov sin	g. Bertok
Prvi ribič	g. Sancin
Drugi ribič	g. Smerkolj

Deček, romarji, berači.

Dejanje se vrši v dneh učenja in trpljenja Jezusovega med prvo in zadnjo Veliko nočjo v Magdali, Kapernavmu in na vztočnem bregu Tiberijskega morja ob Oljski gori na Markovi pristavi.

Gostovanje ge Marije Vere iz Beograda.

JUDIT.

Tragedija v petih dejanjih. Spisal Fr. Hebbel, poslovenil
Fr. Albreht.

Režiser: FR. LIPAH.

Holofernes		g. Skrbinšek
Prvi stotnik } Holofernov {		g. Cesar
Drugi „ }		g. Bertok
Asirski duhovnik		g. Drenovec
Trabant		g. Terčič
Libijski, } poslanec {		g. Smerkolj
Mezopotamski, }		g. Kumar
Vojak		g. Medven
Judit		ga Marija Vera k. g.
Mira, Juditina služabnica		ga Medvedova
Efraim		g. Kralj
Asad in njegov brat		g. Gregorin
Daniel, nem in slep, bogunavdahnjen		g. Lipah
Samaja, Asadov prijatelj		g. Terčič
Jozua		g. Plut
Delija, žena Samaje		gna Rakarjeva
Ahior, moabitski stotnik		g. Peček
Samuel, prastar ded		g. Danilo
Njegov vnuk		g. Jan
Betulijski duhovniki {		g. Markič
		g. Kumar
		g. Jerman

Ljudstvo in vojaki.

Dejanje se vrši v taborišču Holofernovem, v Juditini sobi in
v Betuliji.**HED. ŠARC**

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

Perilo, opreme za neveste, platno,
prti in brisalke, žepne rute, švi-
carske vezanine, perje in puh.**Pralnica in likalnica.**

KAR HOČETE.

Komedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Poslovenil Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Orsino, vojvoda ilirski	g. Drenovec
Sebastijan, mlad plemič, Violin brat	g. Kralj
Antonio, pomorski kapitan, Sebastijanov prijatelj	g. Terčič
Pomorski kapitan, Violin prijatelj	g. Medven
Valentin, } plemiča v vojvodovi službi {	g. Cesar
Curio, , }	g. Markič
Vitez Tobija Rig, Olivijin stric	g. Peček
Vitez Andrej Bledica	g. Šest
Malvolio, Olivijin dvornik	g. Rogoz
Fabijan, } v službi pri Oliviji {	g. Gregorin
Norec, , }	g. Skrbinšek
Menih	g. Lipah
Olivija, grofica	ga Wintrova
Viola, Sebastijanova sestra	ga Šaričeva
Marija, Olivijina hišna	ga Juvanova
Birič	g. Sancin
Sluga pri Oliviji	g. Kumar

Dvorjani, biriči, sluge.

Godi se v ilirskem mestu in na bližnji morski obali.

Po drugem dejanju daljši premor. — Godbo zložil Anton Balatka.

===== Umetniške razglednice =====
vedno nove, in fini pismeni papir v kasetah
Papirna trgovina IVAN GAJŠEK
Sv. Petra cesta šte. 2 LJUBLJANA Sv. Petra cesta šte. 2

Smrt majke Jugovića.

Dramska pjesma u tri pjevanja od Ive Vojnovića.

Režiser: ROGOZ.

Majka Jugovića.	ga Rogozova
Prva snaha.	gna M. Danilova
Druga snaha.	gna Rakarjeva
Treća snaha.	gna Juvanova
Četvrta snaha.	gna Ježkova
Peta snaha.	gna Kovačičeva
Šesta snaha.	gna Gorjupova
Sedma snaha.	gna Artlova
Osma snaha.	ga Medvedova
Deveta snaha Angjelija.	ga Šaričeva
Kosovska djevojka.	ga Danilova-Balatkova
Jedna Baka.	ga Juvanova
Damjan Jugović.	g. Rogoz
Slijepac Guslar.	g. Skrbinšek
Bakin Unučić.	g. Taučar
Jedan čobanin.	gna Gorjupova
1. Glasnik.	g. Drenovec
2. Glasnik.	g. Peček
I. } turčin {	g. Sancin
II. }	g. Cesar
III. }	g. Smerkolj

Djeca Jugovići, kopljanici turski, hrišćanski zarobljenici, hrišćanski kopljanici, starci, žene, djeca, ranjenici, narod itd. itd.

Glas zarobljenika turskog.

Glas zvijezda-krijesnica.

Glas noćnog vjetra.

Prva su dva pjevanja na čardaku Jug Bogdanove kule, a treće na Kosovu. Doba: O Vidovdanu god. 1389.

Novela od Stanca.

(Šala s Stancem.)

Komična opera v enem dejanju. Spisal Marin Deržič.
Uglasbil B. Širola.

Dirigent: L. MATAČIČ.

Režiser: O. ŠEST.

Stanac, star kmet	g. Zathey
Miho } mladi kavalirji {	g. Pugelj
Vlaho }	g. Banovec
Djivo }	g. Sowilski
Vila	gna Korenjakova

Maske, dame, kavalirji, dekleta, preoblečena v vile.

Dejanje se vrši za časa karnevala v mestu Dubrovniku v
XVI. stoletju.

Zapečatenci.

(Župan v omari.)

Komična opera v enem dejanju. Spisala Rihard Batka in
Pordos-Milo. Poslovenil Al. Peterlin-Bátog.
Uglasbil Leo Blech.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: O. ŠEST.

Jež, župan	g. Levar
Liza, njegova hči	gna Thalerjeva
Gospa Jera, mlada vdova	ga Rewiczewa
Gospa Vuga, stanovalka v isti hiši	ga Smolenska
Jernej, njen sin, občinski pisar	g. Kovač
Zajec, občinski sluga	g. Zupan
Sosed Grivec	g. Finko
Nočni čuvaj	g. Perko
Prvak strelcev	g. Bogojevič

Kraj: malo mesto. Čas: 1830.

AÏDA.

Opera v štirih dejanjih. Spisal Antonio Ghislanzoni.

Uglasbil G. Verdi.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Kralj egiptovski.	g. Zupan <i>Fugelj</i>
Amneris, njega hči	gna Sfiligojeva <i>Karavani</i>
Aïda, sužnja etiopska	gna Zikova <i>Levandovski</i>
Radames, vodja egiptovske vojske	g. Šimenc <i>Smrtniki</i>
Ranfis, veliki svečenik	g. Betetto <i>Zabljaj</i>
Amonasre, etiopski kralj in oče Aïde	g. Levar
Sel.	g. Mohorič

Svečeniki, svečenice, ministri, vodje, vojaki, sužnji in ujetniki etiopski, narod egiptovski.

Dejanje se godi v Menfih in Tebah za vladanje Faraona.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny. Novo garderobo izdelala gledališka delavnica pod vodstvom ge Waldsteinove.

Vsebina:

1. dejanje: Dvorana v kraljevi palači. Ranfis in Radames govorita o vojni; Radames upa, da postane vodja egiptovske vojske. Samo v tem slučaju lahko popelje ljubljeno Aïdo v domovino. V Radamesa je zaljubljena tudi Amneris. Kralj ga imenuje glavnim poveljnikom in Amneris mu izroči zastavo.

Izpremema: V templju. Veliki svečenik izroči Radamesu sveti meč in prosi boga za zmago.

2. dejanje: Amneris se v svojem stanovanju pripravlja za sprejem zmagovalne vojske. Kër pa sluti, da ga tudi Aïda ljubi, ji zapove, da mora pozabiti nanj in da se mora zmagovalne svečanosti udeležiti kot sužnja.

Izpremema: Radames se vrača kot zmagovalec. Med ujetniki je pripeljal seboj tudi kralja Amonasra, očeta Aïdinega. Kralj sicer na prošnjo Radamesovo ostale sužnje osvobodi, le Aïde in njenega očeta ne. Radames naj poroči kraljevo hčerko Amneris.

3. dejanje: Na obali Nila. Amneris moli na predvečer poroke v Izinem templju. Radames je hotel z ljubljeno Aïdo zbežati iz Egipta, toda njegov načrt se izjalovi in veliki svečenik ga zapove zapreti.

4. dejanje: Kraljeva dvorana. Amneris še vedno ljubi Radamesa in ga skuša osvoboditi. On je ne ljubi, raje se pusti živega pokopati. Obupana Amneris preklinja sodnike.

Izpremema: V svetišču Vulkanovem umreta v objemu Radames in Aïda.

Nikola Šubic Zrinjski.

Glasbena tragedija v treh dejanjih in osmih slikah. — Po drami T. Körnerja spisal Hugon Badalić. — Uglasbil Ivan pl. Zajec.

Dirigent: L. MATAČIĆ.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Nikola Šubic, hrvatski ban, poveljnik

Sigeta	g. Levar
Eva, njegova žena	ga Thierry-Kavčnikova
Jelena, njiju hčerka	gna Thalerjeva
Gašpar Alapič	g. Pugelj
Lovro Juranić	g. Kovač
Vuk Paprutović	g. Mohorlč
Sulejman Veliki, turški car	g. Zupan
Mehmed Sokolović, veliki vezir	g. Sowilski
Mustafa	g. Rus
Ali Portuk	g. Zorman
Ibrahim Beglerbeg	g. Erklavec
Levi, Sulejmanov zdravnik	g. Cvetić
Timoleon	g. Perko

Osmanka, Sokolica, Mejra, Fatima, Zulejka. — Hrvatski častniki in vojaki. Bule, odaliske, evnuhi, čuvarji saraja.

Zbor vil, turški vojaki.

Prva slika se godi v Beogradu, ostale v Sigetu in pred njim v turškem taboru leta 1566.

Nove dekoracije je naslikal g. Skružny. — Kostume je izdelala ga Waldsteinova in g. Dobry.

Priporoča se moderna moška konfekcija
v novih prostorih

JOS. ROJINA, Aleksandrova c. 3

DR. IVAN PREGELJ.

Rodil se je 27. oktobra 1883. na Tolminskem pri Sv. Luciji na Mostu pri Lovriču št. 25 iz zelo revnih starišev, ki so mu umrli še zelo mlademu. Imel je še dva brata, katerih eden še živi na očetnem domu. Tedanji svetolucijski kaplan in poznejši župnik JOŽE FABIJAN je pri verouku v šoli opazil, da ima mali začetnik nekaj pripovednega daru. Spravil je zato siroto brez starišev v Gorico v šolo kot gojenca v Alojzijevišču in pozneje v Andrejišču. Po končani maturi leta 1903. je stopil Pregelj brez poklica v bogoslovje, zapustil po treh mesecih zavod in se preživljal kot advokatski pisar. Omenjeni župnik Fabijan mu je zopet omogočil pot na vseučilišče na Dunaju, kjer je Pregelj potem študiral slavistiko in germanistiko in užival dobrote podpornišтва goriškega odbora, Studentenheima i. dr. Leta 1908. je promoviral, dovršil prof. izpite in poučeval v Gorici, Pazinu, Idriji in Kranju, kjer še živi z ženo in otroci, katere šola na zavodu, kjer sam poučuje. Pisateljevati je začel že v gimnazijskih letih. V zrelejšje leposlovne liste ga je sprejel prvi FRAN GOVEKAR (Slovan 1903). Določneje svoje lice je začel kazati Pregelj šele leta 1910., ko je bil izdal zbirko pesmi „ROMANTIKO“, ki je še nezrelo sadje. Prva daljša povest Pregljeva je večerniška „MLADA BREDA“ (1913). V letu 1914. je privzgojil Iz. Cankar Preglja Domu in Svetu, kjer je leto za letom priobčeval širše pripovedne spise (TLAČANI, ZADNJI UPORNIK, OTROCI SOLNCA, PLEBANUS JOANNES, BOGOVEC JERNEJ, BALADA V PROZI i. dr.) Tu je izdal tudi predzadnjo redakcijo „AZAZELA“, katerega je pozneje za knjižno obliko rahlo predelal. Mimo tega je napisal Pregelj nekaj slovstvenih esejev, kritik in ljudskih povesti (PETER PAVEL GLAVAR, Gozd, Njiva, Gloriosa, Tine Matkove prečudno romanje itd.). V hrvaščini, kamor so preveli njegovo prigodniško enodejanko „SMRT SV. CIRILA“, je napisal črto „Apparebit vigilantibus“. Med svetovno vojsko je bil začel poročati o slovenskih slovstvenih razmerah v berlinski „Literarisches Echo“. Pisateljsko se je šolal ob branju domačih in tujih pesnikov v prevodih in izvirniku in pretežno iz nemških poetik in slovstvenokritičnih del. Teorijo o drami pozna, skoro neznan svet pa mu je oder. Tudi opera, dasi je napisal za Sattnerja libreto „Romanje v Kompostelje“. Za to, kar ve in more, je hvaležen dobrotnikom in knjigi in Previdnosti . . .

Dr. Ivan Pregelj.

AZAZEL.

Ne bom se tajil: prav malo izvirno je bilo moje spoznanje, da je svetopisemski Judež Iškariot zelo hvaležna dramatična snov. Vem za dokaj umetniških obdelav tega predmeta, bral jih doslej nisem namenoma. Ko sem se lotil oblikovati Judo, sem si postavil mejnik: drži se lepo besedila v bibliji in kolikor mogoče razlag v tradi-

cijonalni eksegezi. Zato sem pustil Judi atribut lakomnosti, dasi mi je bilo težko motivirati poento „tridesetih srebrnjakov“. Zavedno v Luthrovem občutju, da je Krist prevzvišen za oder in estetično sodeč, da je najslavesnejše najbliže smešnemu, sem skril idejnega agonista za oder in ga porabil tehnično le v višku, a še tedaj le kot zrcalno projiciran svetlobni lik. Rabil sem pa sedaj nov lik, na katerem bi reflektirala osebnost skritega agonista. Zamislil sem katharzo Mirjame. Slučajno, ob že gotovi konceptiji „Juda in Mirjame“ sem naletel v Lesarju na AZAZELA (glej Mayerjev leksikon!) in sedaj v občutju tega simbola in lika (incubus-vedomec) imel agonistu Kristu primerne antagonista z analognimi refleksi v duševnosti Jude in Mirjame. V zunanjem odpletku dejanja sem iskušal vzobličiti, kako Juda zori izdajstvu. To izdajstvo nazorno in psihološko motivirano raztolmačiti in našemu čuvstvovanju racionalno približati je bil moj nadaljnji smoter. Ker sem občutil, da ne morem popolnoma do dna v dušo „dvanajstega“, in boječ se, da ne bi nezadostno motiviral izdajstva, sem segel po zunanjem gonilnem elementu in vpletel mefistovsko lice hasana Joela. Umetniški stranski namen mi je pa bil, vzobličiti pot Mirjame in Jude vzporedno, a v nasprotni smeri: pogon kvišku pri Mirjami je akcija, reakcija je kavzalno nujno propadanje pri Judi. Igra pa je baš v tem: boj med Svetlim in Temnim, a reflektiran v Mirjami in Judi. Če hočete, povem prozaično in šolsko: ideja „Azazela“ je evangeljska vest, da je Kristus vstal mnogim v življenje in mnogim v smrt. Osredje dejanju sem izkušal ustvariti veristično in časovno modno, ekzotično ob študiju biblije, Didona, Renana in nekaj hebrejščine s prevzetjem hebrejskega verbalstva in folklore pa še tipike številnih epizodskih in štatistovskih lic. Obilo sem se posluževal bibličnih (bibliofilu več ali manj umljivih) krilatic in podob, zlasti pa po moji sodbi nad vse učinkujoče besedne „tragične ironije“ (n. pr. Juda. Na lastnem pasu . . . , kar je Majcen duhovito, žal, le po svoje tolmačil!). Zavedam se zato, da bo gledalcu marsikatera skrbno premišljena poenta ostala skrita, da bo n. pr. uganil, kako škripljejo vrata v templju do Betanije, da pa ne bo vedel, kaj sem hotel reči s trikratnim: Korban, ki je (po moje vsaj!) sakramentalno obredna in obvezna zaobljubitev in posvetitev blaga Bogu, in je tedaj mesto umeti, da s to besedo Mirjam za vse čase odreče Judi vse, kar ima, in nepreklicno daruje Bogu. Kakorkoli, bi dejal Ivan Cankar, jaz priznam Homo sum. Grešil sem. ERUDICIJA je ime Azazelu moje stvariteljnosti. Izidor Cankar mi bo besedo potrdil in cenjeno občinstvo menda tudi.

Dr. Iv. Pregelj.

Fr. Hebbel: JUDIT.

Ko je ta drama izšla v knjigi, je vzbudila občo pozornost radi sijajne tehnike. Mlad pesnik sredi svojih dvajsetih let, ki je dotlej napisal samo nekaj pesmi in par čudnih novel, nastopa tu naenkrat z dramo velike oblike, proste vsake lirične navlake, strogo se držeč bistveno dramatičnega, in obvladuje težko snov pri vsej drzkosti in

umetniški svobodi s tako mojstrsko gledališko popolnostjo, kakršna je lastna samo talentom. Začel jo je pisati 2. oktobra 1839. in jo končal 28. januarja 1840. Judit je v vsakem oziru najmlajša njegova drama, je med vsemi najbolj prirčna, vzvišena in ne zato manj zrela, ne, celo bolj kot so druge.

Snov je vzeta iz stare zaveze. Sv. pismo nam govori o lepi bogaboječi ženi Juditi, ki je bila nenavadna in velika v vseh svojih delih. Tri leta in šest mesecev je že vdova po Manaseju in še vedno žaluje za njim. Sveti obup nad svojim narodom in njegovimi vodniki, ki se hočejo vdati pretečemu sovražniku, zmagovalcu Holofernu, vojskovodji Nebukadnezarjevemu, jo navda z nenavadno mislijo; moli in išče moči pri Bogu za izvršitev svojega sklepa, katerega nikomur ne izda. Nališpa se, gre v asirsko taborišče in stopi pred Holoferna z lažjo, da hoče Bog uničiti njeno ljudstvo, ki se je pregrešilo s tem, da je jedlo nečiste jedi, in da je Holofern oni, katerega pošilja Bog za šibo Hebrejcem. Torej tudi v tej laži in prevari ostane zvesta Jehovi in svojim obredom. Ne dotakne se poganske jedi ne pijače, zadovoljuje se z borno hrano, ki jo je prinesla z njo njena služabnica in ko jo Holofern vpraša, kaj bo uživala, ko tega zmanjka, mu odgovori: „Tako res, kot ti živiš, še prej nego tvoja dekla pojé, kar ima seboj, bo moj Bog po meni izvršil, kar name-rava.“ Ta vzvišena ženska navda Holoferna in vso njegovo okolico s čudnim strahom in spoštovanjem. Dovolijo ji, da se sme svobodno gibati med njimi. Omamljen od njene lepote in ker bi bila sramota, da bi taka ženska ostala nedotaknjena od Asircev, si zaželi Holofern njene ljubezni in Judit ga pijanega v šatoru obglavi; to zbeга Asirce, ki poraženi zbeže, Judit pa, ki je rešila svoj narod, zapoje zahvalno pesem Bogu in obesi orožje ubitega in zagrinjalo z njegove postelje v svetišču Gospodovem.

Te zgodbe ni mogoče bolj čisto, pobožno in vzvišeno pripovedovati, kot jo pripoveduje sv. pismo, in ni mogoče najti za tako izdajstvo čistejših motivov. Tega dejanja tudi ni mogoče izvesti z bolj čistimi sredstvi. Kako lahko bi se Judit Holofernu hlinila kot odpadnica, ona pa vedno ponavlja, da je pobožna Judinja, kar je tudi v resnici. Njena odkritost je nevarna, toda finejše uho ne bo nikoli preslišalo grožnje in upanja v izvršitev. Vendar pa je njeno dejanje našemu modernemu pojmovanju nekaj vse drugega kot patrijotskim in verskim čuvstvom Hebrejcev iz stare zaveze. Usmrtitev Holoferna je zavratni umor in dejstvo, da je Judit žrtvovala svojo žensko čast na oltarju domovine in Boga, bi si današnji svet drugače razlagal kot sv. pismo. Pijani Holofern se je sicer ni dotaknil in zato lahko verjamemo njenim besedam v bibliji: „Tako res kot Bog živi, on me je obvaroval po svojem angelu, da nisem bila onečáščena, dokler sem bila zunaj, in pripeljal me je nazaj brez greha v velikem veselju in zmagi.“ — Toda že ta nevarna igra s svojo častjo bi ji pri današnjem pojmovanju morala zapreti usta in ji ne bi smela pustiti slavospeva, še bolj pa krvavi umor sam.

To je Hebbel dobro čutil, toda namesto da je opustil nevarno snov, jo je raje razdelil, poglobil in skoval za svojo junakinjo bolj

komplikirano motivicijo in tak tragičen razdor, o kakršnem v bibliji ni nobenega sledu. In to tako daleč, da se obtožuje sama Judit z besedami:

„Nič me ni gnalo kot misel na samo sebe!“ . . .

„... Ubijte me! Jaz ne maram Holofernu roditi sinu!“ — —

Marin Držić: NOVELA OD STANCA.

Marin Držić je brez dvoma najboljši in najplodovitejši dubrovniški komedijograf. O njegovem življenju vemo le malo. Rojen je okrog l. 1520. Bil je plemič in se je kot tak šolal v Italiji, kjer se je seznanil z italijanskim pesništvom. Vrnivši se domov, je postal najbrže duhovnik. Umrli je l. 1580.

Držić je zelo veliko pisal; učitelj mu je bil Vetranić. Njegove najbolj znane komedije so: Skup, Dundo Maroje, Arkulin, Djuho Krpeta in Pjerin.

VSEBINA „NOVELE OD STANCA“: Stari zagorski seljak Stanac je prišel v mesto, da proda kozličke in sir. Ker ni našel prenočišča, je legel k vodnjaku in si v strahu, da ga ne okradejo, ni upal vso noč zatisniti očesa. Mladi dubrovniški ponočnjaki Vlaho, Miho in po zagorski oblečeni Ivo Pešica se odločijo, da mu napravijo novelo to je šalo. Ivo nalaže Stanca, da pridejo ponoči k studencu vile, katere so tudi njega nekoč pomladile. Lahkoverni Stanac jim to verjame. Medtem prihajajo po cesti maškare. Na prigovarjanje naših treh ponočnjakov gredo k studencu in se obnašajo kot vile in Stanac jih začne prositi, naj ga pomlade. Ko so se dovolj našalili z njim, mu zvežejo roke in mu obrijejo brado. Vzemo mu vse, kar je imel in mu puste za to denarja, kolikor je bilo vredno, ter zbeže. Stanac šele sedaj izpregleda da je bil prevaran.

Stanca so igrali na neki slavnosti prvič l. 1550.

Takrat so igrali drame mladi Dubrovničani. Igrali so ponavadi ob slavnostnih prilikah in na knežjem dvoru.

BOŽIDAR ŠIROLA, skladatelj Stanca, je mlad hrvatski muzik in po poklicu matematik in fizik v Zagrebu. Bil je sedem let Zajčev učenec. S svojim prvencem Stancem je dokazal, da je samostojen v zgradbi originalnih motivov, ki so enako dobro uspeli i v lirskih i v dramatskih izlivih; svojo pot je šel tudi v deklamaciji, ki je jasna in prirodna tudi tam, kjer bi pričakovali več polifonije. Struktura njegovih motivov je skozinskoz hrvatska. Osnovna karakteristika teh motivov je prisrčnost in svežost. Tudi v ritmiki je istotako jedrnat in zdrav. Instrumentacija dela je povsod odlična. In kar je največ: v kali nam je s tem delom podano ono, kar zahtevamo od moderne hrvatske glasbe. Zadovoljni in srečni smo, da moremo to pri tej priliki ugotoviti.

Tako piše „Obzorov“ kritik ob premieri „Stanca“ v Zagrebu meseca oktobra 1915. Takrat je dirigiral opero g. Rukavina, Stanca je pel g. Križaj, Vlaha g. Bukšek, vilo ga Trauttner, režijo pa je vodil g. Raić.

Leo Blech: ZAPEČATENCI.

LEO BLECH (rojen 1871.), do pred kratkim šef berlinske državne opere, je znan kot eden najboljših nemških dirigentov. Nekaj časa je bil dirigent na nemškem gledališču v Pragi, kjer je uspešno uvedel nekatere Straussove premiere. Kot komponist spada v vrsto zadnjih Wagnerjevih epigonov, ki razpolagajo že z vsemi sredstvi bujne in komplicirane moderne harmonije in zanimive instrumentacije. Srečen je posebno v harmoničnih sujetih, v katerih uvaja poleg humoristične karakteristike oseb in graciozne melodike predvsem ljudske motive, prepletene z bogato orkestralno polifonijo. Velik uspeh imajo posebno njegove opere: „Das war ich“, vaška idila (l. 1902.) in „Versiegelt“, („Zapečatenci“), lahka komična zgodba iz biedermeierskih časov. Njegov „Alpenkönig“ in „Menschenfeind“ (l. 1904.), po znani Raimundovi igri pa nista imela tolikega uspeha. Tudi v lahkokrilem genru je poizkusil srečo z opereto „Strohwitwe“. A. Balatka.

Vsebina „ZAPEČATENCEV“: K lepi mladi vdovi Jeri priteče sosedja stara vdova Vuga in jo roti, da sme pri njej skriti staro rodbinsko omaro, katero bi moral občinski sluga Zajec radi neplačanih davkov zarubiti. Ta omara igra v ljubezni dveh mladih srečnih zaljubljenцев in starega zaljubljenega župana prevažno vlogo; sluga Zajec in župan hote in nehote pomagata dvema mladima k srečni poroki.

FR. RUKAVINA:

K vprizoritvi Verdijeve „AĬDE“.

Verdi je pisal prva dela s čudovito lahkoto. Melodije teh del so nastajale pod vtisom Donizettija, Bellinija in Rossinija.

Italijansko gledališče one dobe je bilo „hram melodij“. Takrat ni odgovarjal okusu publike niti Meyerbeer, ki je bil silno hladno sprejet. Gounodov Faust je bil za tedanje občinstvo pretežak. Rossinijev Viljem Tell pa je bil sprejet kot težko in čisto umetniško delo. Verdija priznava že v njegovih prvih delih i publika i kritika za skladatelja, ki govori iz duše. Melodija, harmonija, instrumentacija je enostavna. Čeprav je melodija enostavna, je vendar v svoji enostavnosti lepa in tako izrazita, da so glavne arije iz njegovih prvih del postale vedno popularne in jih je pelo vse od kraja, od severa pa prav do juga Italije.

S časom, t. j. z razvitkom časa, se razvija tudi Verdi in izpremeni način melodije, instrumentacije in harmonije, pri tem pa nikdar ne opušta svojih krasnih melodij.

Kaj vse je Verdi napisal? Poglejmo!

OBERTO CONTE DI S. BONIFACIO (leta 1839.). V svojem prvem delu se Verdi ni pokazal učenca. Že tu se vidi takoj bogastvo melodij. Takozvani skladateljski krst (umetniški krst) je prestal z opero „Oberto“ v Scali 17. novembra 1839. Delo je enostavno, toda polno lirčnosti, ne majnka mu niti dramatičnosti (II. dejanje), opaža

se tuintam Bellinjev vpliv, vendar pa se ne more reči, da manjka originalnosti. Mestoma (konec II. dejanja) se kaže že genijalnost bodočega velikega italijanskega mojstra. Publika teatra Scale je operi aplavdirala.

UN GIORNO DI REGNO (1840). Ta druga Verdijeva komična opera je doživela — kakor pravi kronika — „grozovit fijasko“ in to dne 5. septembra 1840. Publika, katera je pri prvem delu vendar razumela, da se od začetnika ne more zahtevati popolne originalnosti in absolutne perfekcije, pričakujoča, da bo mladi mojster v novem delu popolnejši in dovršenejši, je doživela veliko razočaranje, delo pa strahovit poraz. Dandanes se temu nihče ne čudi, če se pomisli, v kako žalostnih razmerah je Verdi skladal to delo. Namreč: Verdi je v Milanu stanoval s svojo družino, z mlado soprogo Margerito in dvema sinčkoma. Bil je rekonvalescent po silni angini in je že začel delati z vso naglico. Termin se je bližal koncu, založnik ni hotel več čakati. Nesreča je hotela še, da mu je sin obolel in umrl malo kasneje v naročju nesrečne matere. Kmalu nato umre drugo dete, 19. junija 1840 pa so nesli iz Verdijeve hiše tretjega mrliča, Verdijevo ženo. Nesrečni Verdi je ostal sam. Sam pravi: „Zapustili so me trije, meni najdražji. Ostal sem sam mesece in mesecev, v takem duševnem stanju, da čestokrat nisem vedel, kaj delam. Moje misli so begale vsepovsod, toda nikakor nisem bil sposoben, da jih kocentriram za skladanje, a moral sem pisati komično opero.“ V tako nesrečnih družinskih razmerah in spričo neuspeha opere je rekel Verdi, da ne bo več skladal, ker misli, da ne bo niti v umetnosti našel utehe.

NABUCCO (1842). Prijatelji in založniki, ki so vedeli, v kako žalostnih razmerah je skladal Verdi svojo drugo opero, so skušali Verdija na vsak način pomiriti ter so ga pregovarjali, da naj se vrne k umetnosti in naj se ne ozira na doživeli neuspeh. Bili so prepričani, da bo on edini naslednik treh velikanov Italije: Donizettija, Bellinija in Rossinija. Verdi je napisal „Nabucco“, opero, ki je bila pri premieri 9. marca 1842. entuzijastično sprejeta od publike in kritike. Kronika ugotavlja, da so jo pevci, dirigent in člani orkestra tako navdušeno sprejeli že pri prvih skušnjah in da so sami pevci in ostali delali za delo toliko reklamo, da je radovednost interesiranega občinstva zelo narasla. To je posebno važno, če pomislimo, da je Verdi pri prejšnji operi izgubil vse zaupanje i publike i kritike. Čez noč je postal Verdi slaven, njegovo ime se je s častjo izgovarjalo po vsej Italiji, ki se je nahajala baš takrat v težki situaciji. Avstrija je gospodarila nad Lombardijo in entuzijazem za Verdija je bil tem večji. Resni ljudje so govorili javno, da dežela, ki je ustvarila kaj tako velikega, ne bo nikdar propala. Videli so v Verdiju bodočnost Italije in pozabljali so na žalostno sedanost. „Nabucco“ je radi originalnosti in močnega čuvstva, melodične inspiracije prvo Verdijevo remek-delo.

I LOMBARDI (1843). Premiera 11. februarja 1843., torej niti eno leto po premieri „Nabucca“. Verdi je doživel nov uspeh. Njegova popularnost je rastla od dne do dne.

ERNANI (1844), romantična opera. S tem delom je prešel Verdi na romantično polje. Sledili so: Alsera, Macbeth, Masnadieri, Corsaro, L'Aroldo, Luisa Miller, Rigoletto, Trovatore, Forza del Destino, Aida in Othello. Heroičnohistorična dela so: I due Foscari, Atilla, Battaglia di Legnano, Vespri Siciliani, Simon Boccanegra. Opere intimnofamilijarnega značaja pa so: Traviata, Ballo in maschera in Falstaff. Romanticizem je pri Verdiju jasen kakor pri Donizettiju, velikem mojstru Lucrecije Borgije. Ernani je vzet iz drame Viktorja Hugoja „Hernani“, libreto je spisal Piave. To opero so igrali prvič v Benetkah v gledališču Fenice 9. marca 1844. Nekoliko mesecev nato so jo igrali z entuzijazmom v Rimu, Genovi, Florenci, Padovi, Bologni, Milanu, Trentu in Trstu. V Florenci je bilo delo hladno sprejeto in „Gazetta Musicale“ leta 1844. opravičuje hladnost publike s tem, da manjka glasbi sploh vsaka sposobnost za popularnost. Soffredini, glasbeni historik, pravi, da je to največja neumnost 18. stoletja, kar jih je mogel kak kritik napisati, kajti Ernani je postal tako popularen, da še dandanes ni človeka v Italiji, ki bi ne poznal ali pel katerega dela iz te opere. Melodijo „Ernani involami“ je znal vsak inteligent, dijak, služkinja ali fakinčič in vsak jo je žvižgal ali pel. Italijani one dobe so čutili, kaj je naloga glasbe. Fonograf one dobe je bilo srce naroda, ki je ponavljal vse one cantilene, bodisi radi krasne melodije, bodisi radi patriotizma. Imele so v sebi toliko električne moči, da so šle od srca do srca, od ust do ust in vsak jih je z entuziazmom ponavljal.

I DUE FOSCARI (1844). Še preden je šel „Ernani“ preko vseh italijanskih odrov, je napisal Verdi to delo, čigar premiera je bila v Rimu (Teatro Argentina) 3. novembra 1844. Delo se je igralo po vsej Italiji, v nekaterih krajih je imelo večji uspeh, nikjer pa entuzijastičnega. Opaža se nazadovanje; po Nabuccu so pričakovali od Verdija mnogo več, tu pa se vidi, da je prišel mojster v dobo zastoja, ki pa je trajala precej dolgo. Da bo čitalcu bolje znana ta faza Verdijevega ustvarjanja, bomo še enkrat o njej govorili.

(Dalje prihodnjič.)

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“

Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

IGN. ŽARGI

„Pri nizki ceni“

Modna trgovina

Sv. Petra cesta št. 3

RAZNO.

Izpremembe tri osobju Narodnega gledališča v Ljubljani. Ravnatelj drame g. Pavel Golia je začasno imenovan za upravnika Narodnega gledališča v Osijeku. Za njegovega namestnika pri ljubljanski drami je imenovan dosedanji tajnik g. Milan Pugelj. Tajništvo uprave Narodnega gledališča pa je prevzel g. Karel Mahkota. — Na novo je angaževan v drami g. I. Jerman, v operi pa: g. dr. Rigo, g. Šubelj, gdč. Gajeva in gdč. Ropasova.

O Narodnem gledališču v Ljubljani piše *«Prager Presse»* z dne 25. avgusta t. l.: «Pregled predstav prošle sezone v obeh ljubljanskih gledališčih je v vsakem oziru zanimiv. Vidi se predvsem, kako se to razmeroma skromno gledališče za mednarodne pojme malega mesta z uspehom trudi, da obdrži repertoar na umetniški višini, in prezirajoč vsak literarni in muzikalni «šund», vztraja na tem, da izpolni svojo kulturno nalogo. V operi, ki je imela skozinskoz mednarodni program, je prekosil Janačkovo *«Jenufo»* (katero so igrali 13krat, prav tolikokrat kot *«Nižavo»*, *«Brivca sevilskega»* in *«Fausta»*) samo narodni *«Gorenjski slavček»*. Potem sledi *«Prodana nevesta»* (11krat, kot *«Carmen»*), medtem ko so igrali Dvořákovo *«Vrag in Katra»* 9krat. V drami so igrali Čapkove *«R. U. R.»* 12krat, *«Živega mrtveca»* in *«Idiota»* po 16krat, *«Othella»* 13krat. Shakespeare, ki je najboljše merilo za višino vsakega gledališča, je bil igran 30krat in zavzema tedaj osmino vseh predstav.»

«Gledališki list» izdaja od sedaj zopet uprava Narodnega gledališča v Ljubljani.

Evropski repertoar na newyorških gledališčih. Newyork, ki do sedaj ni posebno cenil evropskega repertoara, si je za letošnjo sezono zasigural predvsem hudožestvenike pod vodstvom Stanislavskega. Njegovo osobje je deloma izpopolnjeno, med drugimi bo nastopala tudi Marija Lilina, soproga Stanislavskega. — E. Duse, ki že 30 let ni bila v Ameriki, se končno poslovi v osmih matinejah. Igrala bo v Ibsenovih *«Strahovih»* in *«Gospa z morja»*, v *«La porta chiusa»* (M. Praga), *«Cosi sia»* (C. Scotti) in v *«La città morta»* (G. d'Annunzio). — Reinhard upa, da se mu obnese *«Mirakel»* kakor l. 1911. v Londonu. — Igralo se bo mnogo francoskih, angleških in celo madžarskih avtorjev.

Romain Rollandovo igro «14. junij» bodo igrali na Dunaju.

«Comédie française» bo letos gostovala s celokupnim osobjem po Evropi, med drugim tudi na Dunaju in v Pragi.

Adam, Eva in Lloyd George. V. B. Shawovi *«Nazaj k Metuzali»* se odigravajo prve scene v raju. Lord Chamberlain zahteva, da Adam in Eva ne smeta nastopati v biblijski obleki, temveč oblečena, in sicer oblečena v zmislu lorda Chamberlaina. Nadalje morata predstavljata gospodov Lloyd Georgea in Asquitha, ki imata v tej igri važni vlogi, biti tako oblečena, da se ne bo moglo spoznati, na koga je avtor mislil. Časopisje pa hudomušno pristavlja, da bi to ne bilo posebno pametno, kajti v tem slučaju bi občinstvo od vsake nastopajoče osebe mislilo, da predstavlja Georgea ali Asquitha. Shawovo delo je vendar Angležem po knjigi znano. Predlaga tudi, naj se Shaw usmili o priliki še Chamberlaina ter naj ga naslika takega kot je bil včeraj, kot je danes in po možnosti še takega kot bo jutri.

Preprosta veličina. Ko so pri skušnji monakovskega dvornega gledališča predstavili neki začetnici slavnega E. Possarta, je ta zardela in od strahu ni mogla izgovoriti niti besedice. A veličina Possart je pomiri z besedami: «O, moja draga, govorite z menoj popolnoma preprosto in podomače, kot govori človek s človekom in nagovarjajte me kratkomalo: gospod generalni intendant, ekscelenca, profesor, doktor Ernest pl. Possart».

Zrno. Genijalna, brezmejna, neukročena fantazija je večkrat diletantstvo kot genij.

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir

in trgovske knjige priporočila papirnica

Ivan Bonač v Ljubljani, Šelenburgova ulica

GRIČAR & MEJAČ

ZALOGA OBLEK
ZA DAME,
GOSPODE IN OTROKE

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA 3

VOGAL
KNAFLJEVE ULICE

TRGOVSKA BANKA, D. D.

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1

IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana

Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE

uglaševalec klavirjev v operi in privatnim strankam
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame

J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“

mednarodna transportna in komisijaska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta šte. 31 – Maribor, Rakek, Jesenice
Naslov za brzojavke: „Adrijaspod“ – Tekoči računi: Zadržna gospodarska
banka – Interurbanaki telefon št. 721

Mednarodni transporti – Prevoz vaskovretne robe – Vkladiščanje robe
Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništva
in zveze v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstva

Založna knjigarna

Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 16

Rezervirano

za modno trgovino

A. Šinkovic

naslednik

K. Soss

Ljubljana, Mestni trg št. 19

